

2. Et quomodo nos, si quid vel tenuiter attingimus de Christo, de sapientia, de suavitate, de contemplationis gustu, non contenti gratia, nec mensuram contemplantes nostram, statim erumpere conamur, et cubiculo fastidito festinamus egredi a requie, et ab illa requie? *In pace*, inquit, *in idipsum dormiam et requiescam* (Psal. iv, 9), Maria ad Domini pedes sedens id ipsum tenebat: turbabatur Martha circa plurima. In multis turbatio; porro unum est necessarium (Luc. x, 39-42), imo et jucundum. Denique quam bonum et quam jucundum, habitare amantes in unum! Alioquin non est habitatio in unum, nisi in amore, qui inhabitare facit unius moris in domo (Psal. lxxvii, 7). Quid est unius moris, nisi fœdere conformes amoris? Amor humanum animum Deo conciliat, et unit. *Similes*, inquit, *ei erimus, cum apparuerit* (Joan. iii, 2). Quidni similes? commendat se ipsam mundis revelata mentibus majestatis divinæ inestimabilis pulchritudo, et intuentis **33** in se affectum rapit, et quadam ratione sibi facit similem, dum aliud cogitare non sinit. Odore trahimur, transformamur autem visione. Bonus ergo contemplationis usus, qui unius moris efficit et conformat humanam mentem, et summam majestatem. Bona hic mansio, ultra quam nec vota nos trahunt, nec citra tenere nos debent. Quis det mihi ut hæc sit requies mea in sæculum sæculi? Felix qui ex corde potest dicere: *Hic habitabo quoniam elegi eam!* (Psal. cxxxii, 14). Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea (Luc. x, 42). Scientiæ destruentur, evacuabuntur prophetiæ, linguæ cessabunt (I Cor. xiii, 8): sola contemplatio non excidet in futuro. Ideo hanc tibi partem elige in præsentem, quæ non auferetur unquam, ut dicat anima tua: *Pars mea Dominus* propterea contemplantur eum. Propheta dicit: *Propterea exspectabo eum* (Thren. iii, 24), Recte quidem. Exspectat enim boni plenitudinem, cujus portionem jam tenet. Qui contemplationis bono hic fruitur, amplius quid exspectare potest in hoc genere, sed aliud quid non debet.

3. Bona hæc, bona sunt reposita in annos multos, imo in annos cunctos. Ideo, felix anima, quæ bono hoc fruere: epulare, comedere; quia pars hæc non repetetur a te, sed refundetur et reformabitur uberius. Hæc requies tua in sæculum sæculi, hic habitabo quoniam elegi eam: hic inhabita, ut cum illo inhabites, qui sedet super Cherubim, super scientiæ plenitudinem, qui lucem habitat inaccessibilem. Et ideo in speculationis luce sit locus tuus. Hic matris tuæ Ecclesiæ proprius et domesticus locus, hæc ejus domus: cætera quæ exercent temporales necessitatis officia, istum ad finem respiciunt. Actionis officia transeunt: permanent contemplationis. Bonum est hic tibi esse, hic tibi tabernaculum fac. Non tibi unum, et dilecto tuo unum, sed tibi et ipsi unum. In hoc cubiculum dilectum tuum introduce, ingredere in requiem tuam, ut requiescas a laboribus tuis, sicut et a suis Deus. Septima requievit ab

opere institutionis; septima requievit a labore restitutionis: in illa, postquam mundum condidit; in ista, quando se in monumento recondidit: in illa, postquam fundavit mundana; in ista, postquam reformavit humana. Si quæstisti, si invenisti, si tenuisti dilectum tuum, tene quem tenes; tene, inhære; imprime te illi, ut ejus in te velut expressa reformetur imago, huius fias conformis sigillo. Eris autem si adhæseris: qui enim adhæret Deo, unus est spiritus (I Cor. vi, 17). Forte sicut duræ materiæ difficulter in te primo fit ejus impressio; etsi laboriosa impressio, sed dulcis adhæsiō. Laboriosa est reformationis tuæ sexta, sed dulcia sabbata quietis sequuntur.

4. Consepelire ergo cum Christo per hunc sabbatismum in mortem. *Beati enim mortui qui in Domino moriuntur: amodo jam dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis.* Spiritus hoc dicit, collatæ utique quietis exhibitione et effectu gratiæ, quomodo et ipse testimonium reddit spiritui nostro. Spiritus hoc dicit, quia spiritus hoc efficit. Ipse dicit, quia ipse donat. *Amodo jam dicit Spiritus, ut requiescant a laboribus suis.* A laboribus, inquit; non, ab operibus: *Opera enim illorum sequuntur illos* (Apoc. xiv, 13). Opera sequuntur spiritum, sicut calor ignem, umbra corpus, lux solem, effectus causam. Qui sabbatizat in Spiritu, non habet opus sectari opera: opera enim sequuntur illum. *Opera illorum.* Quæ sunt opera illorum? Quæ sunt opera quiescentium, opera mortuorum in Christo, consepulorum cum Christo, opera sabbatizantium? Festiva sunt, feriata sunt: otium valent opera ista. Festina ingredi in hanc requiem, in hunc sabbatismum. Sed vide quod non relinquitur sabbatismus nisi consepulitis cum Christo, non relinquitur nisi post sextam diem, post sextam illam, in qua aut vetus homo crucifigitur, aut novus perficitur. Nam propter illum dicitur, ut qui mortui sunt in Christo, requiescant a laboribus suis; et propter istum, quod novo condito homine die sexta, septima requievit ab operibus suis Deus (Gen. ii, 2). Et tu quoque sabbatum tibi compara, redime tempus, et liberas ab exteriori occupatione horas vidica tibi.

5. Sed vide ne hostes derideant sabbata tua, ne illis serviant otia tua, ne illis vaces, qui vacare Deo debueras. *Vacate*, inquit, *et videte quoniam ego sum Deus* (Psal. xlv, 11). Bonum est otium, sed sapientiam scribe in tempore otii tui (Eccli. xxxviii, 25). Scribe illam super latitudinem cordis tui. Latum enim cor, quod curæ **31** non arctant. Imprime in intimo cordis tui litteras quæ non deleantur, et exara in tabulis spiritualibus signa sapientiæ, ut dicere possis: *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine; dedisti lætitiā in corde meo* (Psal. iv, 7). Lætare et diem festum age cum dilecto, et epulare, sicut scriptum est, in introitu gloriæ hujusmodi. *Sabbatum*, juxta quod dicit Isaias. *delicatum est, et sanctum, et gloriosum* (Isai. lviii, 13). *Delicatum*, inquit, *et sanctum.* In desideriis est omnis otiosus

(Prov. xxi, 25): sed non sunt omnia sancta desideria, qualia eorum qui volunt divites fieri, et per hoc incidunt in desideria multa inutilia et nociva (I Tim. vi, 9). Vides quomodo Apostolus multitudinem desideriorum in vitio ponit. Quid si et immunda fuerint? nam et multi qui agere non possunt, in occulto cogitant quæ turpe est et dicere, tenui se in hoc solantes remedio. Ad horum distinctionem non contentus dicere *sabbatum delicatum*, adjecit, *et sanctum, et Domini gloriosum*, ut non sit in confusione gloria tua. Si vacas, sabbatum habes: si vacas et vides, et contemplaris delectationes Domini, jam sabbatum tuum *delicatum est et sanctum*, et sabbatum *Domini gloriosum*: sabbatum ex sabbato. id est vacatio de vacatione. Prima vacatio est bona, si mundo non vacas. Secunda quidem est melior, si tibi ipsi et vacas, et cogites quomodo placeas Deo. Tertia est et optima, si etiam tui oblitus, soli Deo vacas, et cogites quæ Domini sunt, quomodo tibi placeat ipse. Non sit desidiosum sabbatum tuum, operare in sabbato tuo opera Dei. Opus enim Dei est ut credas in eum. Fide vides. Videmus enim nunc per speculum: ideo vaca ut videas. Delicatum plane opus est visio et visio Dei. Non est tibi necessitas de reliquo dimicare pro fide; sed tantum deliciarum in ea. Erepta est jam de contradictionibus persequentis populi, et pervertentis hæretici. Constitue eam in caput cogitationum tuarum, ut cogites cogitationes fideles antiquas. Amen (Isa. xxv, 1).

SERMO XII (1).

Tenui, nec dimittam illum, donec introducam illum in domum matris meæ (Cant. iii, 4).

1. Nesciunt cogitationes antiquas habere, qui novitates verborum exquirunt qui nova excidunt dogmata, qui juvenilia desideria non declinant, qui nihil habent gravitatis, nihil auctoritatis, nihil antiquitatis plenum: non est ibi Amen, ubi est aut disceptatio, aut deceptio cogitationum; ubi aut infidelitas est, aut fluctuat fides ipsa. Ingredere in tutos recessus fidei, introduce dilectum in cubiculum matris tuæ, ut quidquid de Christo sapias, quidquid sentis, intra Ecclesiæ constringas regulas, ad ejus castiges censuram: hujusmodi opera operare in sabbato tuo. Alioquin si vacas, et talibus non vacas studiis, facile in vacuo animo cogitationes vanæ et venenata erumpent consilia. Denique sicut habes, *Agrum hominis pigri urticae et spinæ obsident* (Prov. xxiv, 30, 31), et Evangelia tibi dicunt quia *duo erunt in lecto; unus assumetur, alter relinquetur* (Luc. xvii, 34). Quasi lectus quidam est otiosa vita et quietia in Ecclesiæ gremio degentium, eorum qui nullo sunt ecclesiastici muneris onere occupati, nec providentiæ et dispensationis sollicitudine distenti, sed libero utuntur otio sub alieno regimine. Non tamen hoc otio omnes rite et jure debito fruuntur, sed libertatem quam obtinent temporis, dant in occasionem temporis.

2. Bonus enim lectus, si quis eo legitime utatur,

(1) Hic sermo in codice Vallis Claræ continuatur cum superiori.

et opportunitatem exterioris quietis in voluptatem convertat visionis internæ. Hi sunt qui assumuntur ab hoc Ecclesiæ cubiculo ad illud cœleste, ut ubi Christus est, et ibi sint cum ipso. Denique ubi fuerit corpus, illic congregabuntur et aquilæ (Matth. xxiv, 28). Esto tu quasi aquila, et acutis utere luminibus: spirituali assuesce contemplationi, commane in petris, et in præruptis commorare silicibus, imo in singularis illius petræ, quæ Christus est, cavernas ingredere. *Intra*, juxta Isaiæ verbum, *in cubiculo tuo, claude ostia tua, et abscondere modicum ad momentum, donec pertranseat indignatio* (Isai. xxvi, 20). Magis vero abscondere, in æternum ut delectatio maneat. *Intra* in cubiculum pacis, in potentias Domini; quia pax in virtute ejus. Memorare justitiæ ejus solius, ut in te sibi obviant pax et justitia. Memorare justitiæ ejus solius, quia quid habes quod non accepisti? (I Cor. iv, 7.) **35** Justitiæ ejus solius. Bona justitia, quam adversus titillanti vitia tibi pugna quadam defendis. Felicior, ubi non dimicas pro justitia, sed magis delectaris in ea: ubi non conflictationi studes, sed delectationi; non seris cum vitis jurgium, sed commercium cum virtute contrahis. Istam possides, non impugnas illa; ubi posteriorum oblitus, non cogitas quæ hominis, sed quæ Domini, et memoraris justitiæ ejus solius, cum justitia et pax in te osculatae se fuerint. *Regnum enim Dei justitia, et pax, et gaudium* (Rom. xiv, 17). Si regnum, quare non est domus et cubiculum? *In pace enim factus est locus ejus, et habitatio ejus in Sion* (Psal. lxxv, 3). Ingredere in cubiculum pacis, hujus quidem exterioris, sed magis illius interioris, in habitationem speculationis: quia Sion *Speculatio* interpretatur. *In pace*, inquit, *in idipsum dormiam et requiescam* (Psal. iv, 9). *Idipsum* ad speculationem refert, quia hæc est pars optima quæ non auferetur. Denique et sponsa obdormivit cum dilecto in cubiculo matris suæ, et quemdam passa est soporatae mentis excessum in amplexu sponsi. Ideo sequitur, *Adjuro vos*, et cætera.

3. Et tu ergo si sponsam apprehendisti, tene nec dimittas, donec introducas in domum et in cubiculum matris tuæ. Quid ego nunc tibi persuadeo, ad quod te ipsa experientia perceptæ dulcedinis multo magis invitat et allicit? Si quis enim feriato animo furtim et quasi in raptu prælibare potuit liberæ meditationis festiva gaudia, nescio si quid unquam libentius agat, quam ut huic totum et ex integro se studio tradat et expediat. Denique trahebant sponsam prima pulchræ contemplationis blandimenta, et ad quietis provocabant cubiculum, quo dilectum introducturam se læta gratulatur. *Non dimittam illum donec introducam.* An non tibi videtur quasi dicere his verbis illud de Psalmo: *Si dederō somnum oculis meis, et palpebris meis dormitationem, donec inveniam locum Domino?* (Psal. cxxxii, 4, 5.) Omnia dimitto, ne dimittam illum. Omnia detrimentum facio, ut Christum lucrifaciam, propter supereminentem lætitiā præsentis ejus. *Si dormierint duo, fo-*

vebuntur mutuo : unus quomodo calefiat? (Eccl. iv, 11.) Ecclesiastes hoc dicit. Bonum est foveri et inflammari in amplexu Verbi (ignitum enim eloquium Domini vehementer), et spiritualibus aestuare desideriis : ideo non dabo somnum oculis meis, et palpebris meis dormitionem, donec introducam illum in cubiculum matris meae. Tunc quiescam, et suavis erit somnus meus. Quasi dormivit Joannes recumbens in pectore Jesu, ubi reconditi sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae Dei. Ibi verè quietis locus, intelligentiae serenum, sanctuarium pietatis, delectationis cubiculum. Hic dormi, ut videas quod ipse vidit Verbum in principio, Verbum apud Deum, et Verbum Deum (Joan. 1, 1); et intelligas in Christo cum Patre existendi coeternitatem, personalem diversitatem, et unitatem consubstantialem. Quid tibi videtur similis somno? Huc se non possunt humani jactare intuitus, irrumpere ratio. Denique non videbit haec homo, et vivet. Bonum est ergo te obdormire, et humanorum sensuum et affectuum oblivione sopiri, ut hujusmodi somnia somnari possis. Hoc apostolorum cubiculum est, qui nos genuerunt in Christo. Quasi mater est Paulus, cum dicit : *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis* (Gal. iv, 19). Matrem habes : vis habere cubiculum? *Nostra*, inquit, *conversatio in caelis est* (Philipp. iii, 20). Vis somnum? *Mente*, inquit, *excedimus, Deo* (II Cor. v, 13).

4. Huc ergo transi cum dilecto, hic mane, haec meditare, in his esto : aut si isto pertingere non potes, temperatius age : si non potes recumbere in pectore Jesu, ubi indefessae puteus sapientiae ; requiesce inter scapulas, ubi patientiae ejus exempla et mysteria contempleris. Inter humeros ejus : quia *principatus factus est super humerum ejus* (Isa. ix, 6). Et de Benjamin dictum est, quod *amantissimus Domini inter humeros requiescet*. Requievit quidem et obdormivit Jesus in cruce, ut et tu cum ipso in passionis ejus fide et memoria dormias : vel potius inter istas sortes discurre inter pectus et humeros, inter fidei mysteria, et manifestationem veritatis. In altero fac tibi domum, in altero cubiculum. *Amantissimus Domini Benjamin quasi in thalamo morabitur tota die et inter humeros requiescet* (Deut. xxxiii, 12). Vides quomodo inter humeros thalamum collocat? Quid ergo erit in pectore? Utrobique plane contemplationis pulchrae locus, **36** et inter humeros, et inter ubera. Sed uberior gratia in pectore, ubi amoris locus, cogitationum sedes, amplexus occasio, et cernendi copia vultus. Bene ergo in pectore Jesu thalamus, imo et thesaurus. Ibi enim et deliciae Sponsi et divitiae Verbi ; quia in illo absconditi sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae Dei. In hos ingredi thesauros, absconde te in abscondito faciei ejus a conturbatione hominum, et nemo te exsuscitet neque evigilare faciat, donec ipse velis. Denique et hoc habet ea quae subsequitur adjuratio sponsi Christi Jesu, qui vivit et regnat in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XIII.

Tenui, nec dimittam illum. (Cant. iii, 4).

1. Adhuc capituli hujus nos discussio tenet. *Tenui, nec dimittam illum.* Itane adhibenda est diligentia et studium, ut dilectus tuus apprehensus retineatur? Si sponsus est, amanti respondet ex aequo : quomodo non ultro cohaeret tibi, et astringitur gratis? Denique hoc habet impatiens zelus amantium, ut etiam expulsus importune se ingerat, et pudorem dediscat aemulatio dura. Nunc autem dicis, *Non dimittam illum*, quasi declinare volentem si non instantius retineatur. Quomodo si amat, aut declinare volet, aut avelli se sinet? An forte suspicionibus amatoris moveris, et supervacuo quodam metu amittendi, pro multo affectu retinendi? Non est tamen supervacuum timor, ubi exitus in ancipiti pendet. Non est supervacuum inter pericula metus. Sed domestica tibi magis metuenda est levitas. Nam Deus ille, et non mutatur. Innata tibi levitas vicina est lapsui, et instabili quodam vagae mentis motu facillime abriperis, si non firme adhaeris.

2. Sed nos jam ad primitivam verba haec referamus Ecclesiam. Ejus enim esse videntur, fidei et charitatis jura adversus persecutionum injurias prophetica quadam praesumptione sibi defendentis. Vide etenim quam multi conati sunt spirituale hoc Christi et Ecclesiae, vel divellere, vel adulterare conubium. Contemplantur adhuc initia lactentis Ecclesiae, quomodo velut in nova nupta in primis Christi properabat amplexus. Quid furoris, quid fraudis illis, Jesu bone, sustinuit diebus! Oportebat quidem haereses esse, oportebat et persecutiones esse, ut tanto adhereret dilecto tenacius, quanto ab ejus vel fide, vel confessione vehementius se abrumpi videbat. *Quis nos*, inquit, *unus pro universa Ecclesia, separabit a charitate Christi?* (Rom. viii, 35.) Denique non est in illis vel fidei corrupta veritas, vel confessionis obturata libertas. *Propter Sion*, inquit, *non tacebo, et propter Jerusalem non quiescam* (Isa. lxi, 1). Caesis in synagoga discipulis denuntiatum est ut tacerent. Sed illi propter Sion non tacent, et propter Jerusalem illam carnalem non quiescunt (Act. v, 40-42). Vere carnalis Synagoga, quae vivificantem in se exstinxit Spiritum, et Ecclesiae extorquere conatur. Non probavit Christum habere in notitia ; ideo tradita est in reprobum sensum. Reprobavit enim lapidem probatum, lapidem electum : tenuit legem, sed Christum nescivit : tulit clavem scientiae, nec ipsa introivit, nec alios intrare permisit. Quid nobis claudis, quibus Christus aperuit? Super humerum ejus clavus domus David, quae aperit, et nemo claudit ; claudit, et nemo aperit (Isa. xxii, 22). Aperuit Gentibus, et clausit Judaeis. Caecitas enim in Israel contigit ex parte, ut gentium plenitudo intraret. Caeca est Judaea, et in litterae velamine ostium invenire nescit. Synagoga praedical velamen, reprobat veritatem, non recte vel offerens, vel dividens. Recte enim divideret, si litterae obser-

vationem ab ejus interpretatione distingueret : si aliud tempus illius antiquitati, aliud hujus novitati daret. Tempus enim suendi, et tempus scindendi (Eccl. iii, 7). Simul enim et illa praecpta sunt, et ista praedicta sunt. Sed in illis figura, ista sub figuris. Ecclesia jam ista dividit et scindit quae fuerant consuta : et si novit litteram aliquando secundum carnem, sed jam non novit Synagoga quem involutum quasi tenuit, revelatum dimittit.

3. Ecclesia dicit : *Tenui, nec dimittam.* Synagoga reprobat, imo et exprobrat : sed Ecclesia non veretur a voce exprobrantis et obloquentis, a facie inimici et persequentis. Denique servus ille nequam dicit in corde suo : *Moram 37 facit Dominus meus venire* (Matth. xxiv, 48, 49). Et ideo percutit pueros Domini, quia jam ejus noverunt et nuntiant adventum : sed illi propter Sion non tacent, et propter Jerusalem non quiescunt. Corpus possunt percutere, non possunt ab animo Christum excutere. Flagellis firmius ligata est in corde eorum affectio Christi. In synagogis flagellati sunt, in custodias traditi, ad cathedras tracti : sed gaudent in his omnibus, quia digni habiti sunt pro nomine Jesu contumelias pati. *Tenui, nec dimittam illum.* Tenuit, quia non timuit. Non timuit dum turbaretur omnis terra, et majores mundi hujus potestates transferrentur adversus illam in cor amaritudinis. Agglutinata est sponso funiculo qui rumpi non poterat, funiculo charitatis qui nescit excidi, quia illa nunquam excidit : fiducia- liter egit, quia charitate adhaesit. Qui enim adhaeret Deo, unus est spiritus (I Cor. vi, 17) : ubi autem Spiritus Domini, ibi libertas (II Cor. iii, 17)). Ideo libere egit, et spei suae confessionem tenuit indeclinabilem. Et tunc quidem fatuitatis res fides videbatur, et confusione digna confessio. Quid confusio- nem nomino? Extremi res erat periculi. Non tamen timere poterant eos qui occidunt corpus. Spiritus enim vitae ante faciem illorum, Christus Dominus (Thren. iv, 20). Ideo et a carne avelli se facilius passi sunt, quam ab ejus charitate. Nihil sibi de se retinuit, ut illum teneret. Ideo dicit : *Tenui, nec dimittam illum.* Plane inter tot pervertentes et persequentes tenuit strenue, et dum albus tenera erat nostrae fidei aetas.

4. *Donec introducam illum in domum matris meae.* Jam introducta est fides nostra in tutum. Non est qui palam impugnet illam : sed qui fuerant persequentes, facti sunt obsequentes ; et qui pervertentes, facti sunt dirigentes. Jam introducta est de campo in domum, de pelago in portum. Jam in favorem versus est persequentium furor principum, et versutae haereticorum cavillationes, catholicae fidei sincera veritate redargutae siluerunt. Jam erepta est fides nostra, ereptus est Christus de contradictionibus populi. Jam constitutus est in caput gentium, nec positus est nunc in signum cui contradicatur. Post tot desudata martyrum pro fide Christi certamina ; postquam tot fregit persecutorum violentias, et haereticorum refellit versutias ; postquam

non est amplius in cruce Christi scandalum, sed gaudium, et facti sumus mundo huic non theatrum contumeliae, sed triumphus gratiae ; post tot enavigata pericula ; nonne tibi videtur, quasi de campo quodam pugnae et laboris, in pacis et quietis introduxisse cubiculum dilectum suum Ecclesia Christi?

5. Vides ergo in initiis Ecclesiae nascentis necessariam diligentiam, ne dilectus tandiu desideratus, et tandem apprehensus posset extorqueri. Quid ego nunc de caetero fiet, quando in tutum introductus est, et quasi in thalamum per fidem? Dabitur de reliquo desidia locus, et diligentiae valedicemus? periclitabitur in tranquillo, qui in tempestate non potuit? Au non periclitatur qui moritur? Sine operibus, mortua est fides (Jacob. ii, 20). Commendat Apostolus fidem, sed illam quae per dilectionem operatur (Galat. v, 6). Ubi dilectionis opus est, vel dilectio operis, ibi vita est fidei. Quid, si est in credulitate veritas, in confessione libertas, et non ibi per dilectionem vita? Funiculus iste triplex non est, et facile rumpitur. Denique imaginaria libertas est, quae de radice non oritur charitatis : nec tam nititur confessio talis libertate sua, quam aliena licentia utitur. Precaria est, non propria ; ex principum favore pendet, non procedit de calore fidei. Fides fervore charitatis animatur ad vitam. Pigra plane, ubi discrimen impendet, si non confessionis sibi vindicet libertatem beneficio dilectionis. Alioquin a mortuo, quasi qui non sit, perit confessio. Est ergo sine charitate et fides mortua, et confessio vana. Apostolus dicit *Christum habitare per fidem in cordibus nostris* (Ephes. iii, 17). Nunquid per mortuam? Si intus est veritas, et foris vita, divisus est Christus : ipse enim est veritas et vita. Nondum ex integro introduxisti dilectum tuum, ubi dimidius est foris. Quid, si nec dilectum? Quomodo enim dilectus si fidei non fuerit sociata charitas? Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur (Rom. vi, 9) ; sed sibi non moritur : vide ne tibi, aut magis tu ne illi moriaris ; alioquin quae poterit esse mortui, vel cum mortuo dilectio? Quanam ergo ratione dilectus esse dicetur, ubi dilectio non est? Si habitat Christus in corde tuo per fidem, sed **38** foris est per dilectionem, vereor, imo verum est, quia vel dimidius in te est, vel mortuus. *Vivo*, inquit Paulus, *jam non ego, vivit vero in me Christus* (Galat. ii, 20).

6. Potes et tu tibi vocis hujus usum assumere, si tamen cum eodem dicere potes : *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis* (Rom. v, 5). Sed est in aliis haec vita laboriosa, in aliis libera, et in spiritualibus quibusdam deliciis agens. Quod si adhuc in carnis jura totus transisti, et principibus tenebrarum in cordis tui recessus facilis et familiaris aditus patet, et immundis amatoribus animam tuam prostituisti ; quae erit tibi conventio Christo ad Belial? quae societas luci ad tenebras? Si vero vitii et incentor vitiorum indixisti pro Christi charitate conflictum ;

jam quidem dilectum tenes, sed nondum tibi res est in tuto. Turbaris adhuc, et thalami tranquillitate non frueris. Fides in portu est, sed pravæ consuetudinis impetus, et tantationum vel emergentium, vel frequentium cumulus adhuc tibi frangendus, aut certe fugiendus est. Tene constanter inter discrimina ne te effugiat, donec introducas dilectum in domum matris tuæ, et in cubiculum genitricis tuæ. Tene cum labore, ne minus cauto et parum curioso citius elabatur. Fide tenes, professione tenes: tene moribus, tene conversatione, nec dimittas. Non est de cætero nunc pro fidei veritate conflictus, sed spiritualis hujus certaminis æstus adversus mores bonos et vitam honestam totus incanduit. Instant his diebus novissimis tempora periculosa, quando sunt homines se ipsos amantes, cupidi, elati, inventores, imo et incentores malorum (II Tim. III, 4-5). In exortu fidei christianæ persecutio nominis hujus grandis erupit: hodie pestilentia morum fœda satis et lenta nimis exhalat. Corruptunt enim mores bonos exempla mala. Trahe nos, bone Jesu, in odore unguentorum tuorum, ne pestilens aura de vicino erumpens, salem sapientiæ in nobis infatuat. *Sermo vester*, Paulus inquit, *semper in gratia sale conditus sit* (Coloss. IV, 6). Nunquid solus sermo, et non potius visus, auditus, incessus, omnis denique exterior gestus sale condiri debet? *Placete*, inquit, *omnibus per omnia sicut et ego* (I Cor. X, 32, 33). Quod si fatuati sunt Ecclesiæ principes, plebes in quo salientur [al. salient]?

7. Et nos, fratres, qui religionis professores sumus, sal esse terræ debemus. Si ergo et in nobis sal evanuerit, in quo salietur? Factus et sacerdos sicut populus, ut licentius populus sicut sacerdos fiat. Mundo se monachi studiose conformant: et qui in mundo sunt, errorem suum nostrorum satis versute et nimis vere tuentur exemplo. Mutuis ad vitia sese, aut informant aut foyent exemplis, pastores et populi sæculares et religiosi. Promptuaria plena sunt hujusmodi, eructantia ex hoc in illud, aut turpis, aut tepidæ conversationis spiritum pestilentem. Heu! quam avido cordis ore pravum hunc attrahimus spiritum, et corruptentem haurimus auram! Pestilentia hæc passim influit per fenestras nostras. Jesu bone, quando erit, si tamen aliquando erit, sicut fides integra, sic et incorrupti mores? Quando continget ut sicut cum veritate pax, sic non sit pugna pro virtute? Quando integrum te, et ex arbitrio in cõtèplationis et quietis cubiculo complectemur? Pauci sunt in Ecclesia qui in hunc statum pervenerunt, sed tamen pro parte profitentur. *Tenui, nec dimittam illum, donec introducam illum in domum matris meæ, et in cubiculum genitricis meæ*. Non est tota talis Ecclesiæ facies, sed tamen multa talis, ut dicere possit: *Tenui, nec dimittam illum, donec introducam in domum matris meæ, et in cubiculum genitricis meæ*. Fides profusior est, contracta sunt negotia charitatis. Nunquid in universitate credentium hanc advertere est distinctionem,

et non etiam in singulis nobis? Quis enim erit cui sicut veræ et indubitatae fidei, sic etiam affectuum piorum integritas, constet? Magnus plane est, si quis est, qui sicut nunquam titubat in fide, ita passionibus animi nullis turbetur. Plane talem ego dixerim cubiculi secreta ingressum. Bonum cubiculum cordis tranquillitas. Cum aliis laborat sapientia; sed cum humili et tranquillo quiescit Spiritus Domini, et in pace locus ejus. Sed hic quiescat interim sermo noster, magis vero sensus noster in hoc utinam requiescat secreto cubiculi: ut quod experientia docuerit, expressio refundat sermone sequenti, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit **39** et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XIV.

B *Adjuro vos, filia Jerusalem, per capreas, cervosque camporum, ne suscitatis neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit* (Cant. III, 5).

1. Patet illam obdormisse, pro qua talis est facta adjuratio. Quidni dormiat cum dilecto ingressa matris cubiculum, deliciarum recessus? Dormit cum patitur mentis excessum de accessu dilecti. *Adjuro*, inquit, *vos ne suscitatis dilectam*. Beata plane, quæ dilectum hunc et tenere permittitur, et dimittere non compellitur. Tene quod tenes, tene et attracta morose et diligenter verbum vitæ: revolve volumen vitæ, volumen quod revolvit Jesus, imo quod est Jesus. Involve te illi, involve te illa qua involutus est ipse siadone; quia amictus est lumine sicut vestimento. Induere dilectum tuum Dominum nostrum Jesum Christum. Excide tibi memoriale diligenter in petra, monumentum novum, in quo nondum quisquam positus fuerat. Christus enim petra. Semper nova reperiri possunt in Christo. Ad nova potest penetrari. Multi sunt in illo recessus, thesauri sapientiæ innumerabiles. Non est uno contentus velle; sæpius tonderi potest. Bona vellera sunt sensus mystici, sacrati affectus. Talibus abundat Jesus; nudari et expoliari non potest. *Lætabor*, inquit, *super eloquia tua, sicut qui invenit spolia multa* (Psal. CXXVIII, 162). His te vesti spoliis, involve vellere, ut calefiant, sicut scriptum est, latera tua (Job. XXXI, 20): eloquium enim ejus ignitum (Psal. CXXVIII, 140) In his quiesce, ut suavis sit sommus tuus, sicut Salomon ait (Prov. III, 24). Denique et sponsus istum dilectæ suæ somnum tuetur et fovet, illam exsuscitari vetans. *Adjuro vos*, inquit, *per capreas, cervosque camporum*. Nova plane adjuratio, nec plus habens admirationis in specie, quam in virtute mysterii.

2. Quærens quid in se sacramenti involutum contineant hæc animalia; quamdam liberæ mentis alacritatem, et agilitatem spiritus, cursim se et saltuatim, ut sic dicam, ad superiora ferentis, intelligo adumbrari in illis. An non et tibi velut capreae et cervi quidam videntur, qui licet in corpore commorantes, corporis tamen evaserunt incommoda, et spirituali levitate pondera carnis pene non sentiunt et terrenæ

molis materiæ nesciunt mentis beneficio? Hi sunt qui spiritu ambulantes, ultra non sentiunt desideria carnis: aut si sentiunt, languida certe et quasi palpitantia, ad extremum ducentia halitum. *Vos*, inquit Apostolus his qui hujusmodi sunt, *non estis in carne, sed in spiritu* (Rom. VIII, 9). Denique *etsi cognovimus Christum secundum carnem, sed jam non novimus* (II Cor. V, 16). Jam totus spiritualis factus est, jam se ad solitudines cœlestes contulit, jam conscendit ad superiora. Ideo dicit Ecclesia: *Similis est dilectus meus capreae hinnuloque cervorum super montes Bethel* (Cant. II, 9, 17). Ad hos te montes invitat qui dicit: *Si consurrexistis cum Christo* (Coloss. III, 1), etc. Quasi capream te spirituale fieri vult Paulus, qui ad illos te cœlestes montes provocat, qui singularis illius hinnuli te vestit imaginem. *Sicut*, inquit, *portavimus imaginem terreni, portemus et imaginem ejus qui de cœlo est* (I Cor. XV, 49). Bonus cervus et ipse Paulus, qui ait: *Nostra conversatio in cœlis est* (Philipp. III, 20). Bonus plane cervus, quem spiritus Domini vegetat et agit. Spiritus enim Domini subtilis et mobilis. Boni cervi, quos vox Domini præparat, quibus revelat condensa mysteriorum, condensa in quibus benedictus ille latitat hinnulus. Bona certe caprea, quæ ad omnia, quæ vel sibi proposita sunt, vel imposita, impigra et infessata devotione spiritus dicere potest, *Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum* (Psal. LVI, 8): quæ ea quæ retro sunt obliviscens, ad anteriora extenditur.

3. Audisti communia: audi singularia, ut aliquid distinctionis inter hæc assignemus animalia, nec confusa et indifferens sit de utrisque disputatio. In cervi antiquitatem attende vivendi, et videndi acumen in capreis. Cervi quadam arte naturali a senio se tueri perhibentur, et vergentem in defectum vitam rediviva novitate ab interitu revocare. Christus singulariter non tam cervus quam hinnulus dicitur: qui nititur æterna novitate, nec habet aliquid vetustatis admistum, quod subinde renovatione indigeat. Ille singulariter caprea videndi privilegio. Denique nemo novit Patrem nisi Filius, et cui ipse voluerit revelare (Matth. XI, 27). Omnia **40** autem nuda et aperta sunt oculis ejus. Ergo et hi quoque quasi capreae quædam spirituales intelliguntur, qui relictos habent mentis oculos in agnitione Dei: qui spirituales effecti dijudicant omnia et perscrutantur: qui revelata facie gloriam Domini contemplantur. Cervi vero sunt in eo quod in eandem imaginem transformantur a claritate in claritatem tanquam a Domini Spiritu: qui veterem deponentes hominem, novum induunt eum, qui creatus est in justitia, et sanctitate veritatis: qui senescentem devotionem, et quodam languentem tædio, in novum denuo fervorem reducant, et perseverantiæ fastidia nesciunt reparatione frequenti. *Qui*, inquit Isaias, *confidunt in Domino, mutabunt fortitudinem*: non quidem ut veterem perdant, sed ut novam adjiciant. Mutabunt fortitudinem instauratis frequenter incrementis, *Mutabunt*, inquit, *fortitudinem: current, et non labora-*

bunt; ambulabunt, et non deficient (Isa. XI, 31). Mutatio hæc profectuum videtur innovatio jugis sine defectu, sine fatigatione. Bona quidem fortitudo quæ currens licet cum labore, ad defectum tamen declinare non novit. Melior plane, quæ nec laboris sentit molestias; sed oppositarum difficultatum transilit scandala, et velut in campestri planitie explicitis gressibus utens, juxta quod scribitur, *Cursor levis explicat vias suas* (Jer. II, 23).

4. Hoc est quod in præsentem cervos camporum dicit, quod illis quælibet aspera et ardua quælibet, plana sint et pervia, et inoffensis exposita cursibus quasi planioris æquora campi. Vox Domini, vox intimæ inspirationis mentis auribus suaviter illapsa. Illa est utique quæ cervos hujuscemodi præparat, quæ revelat condensa. Nam si qua condensa sunt, et crebris scandalorum quasi spinarum aculeis obsita, illis condensa non sunt, quorum Dominus perficit pedes quasi cervorum: qui nullo injuriarum obice tardari possunt, magis autem complacent sibi in tribulationibus, et acceptas habere norunt injurias, aut nec respicere penitus, ex vehementia desiderii ad superiora properantis, et intendentis in anteriora. O misera hæc tempora nostra! quomodo ab hac regula in contrarium omnes pene resiliamus, etiam quæ pietatis plena sunt specie, ad injurias interpretamur? Ubique fere obicem patimur, et impingimus in planis, et lubrica facta sunt in plateis vestigia nostra, sicut dicit Jeremias (Thren. IV, 18). Omnia nobis obstrusa querimur, siquidem iter pigrorum quasi sepes spinarum (Prov. XV, 19). Ad querelarum occasiones gratulamur, ad suspiciones parati, ut, quemadmodum scriptum est, terrere nos videatur sonitus volantis folii (Levit. XXVI, 36), et animi molestias manibus et verbis accersire nitamur. Inde est quod spiritualium virorum nimis crebro inquietamus quietem, interrumpimus otia, et mentis ad superiora intentæ perturbamus soporem, et a gratissimo sponsi avellimus amplexu.

5. Hujuscemodi ergo molestias, quas vel pervertitas quærit, vel infirmitas parit, a dilecta sua sponsus avertit, filias Jerusalem ad spiritualem quamdam alacritatem invitans. Hoc enim sibi vult quod per capreas et cervos adjurat, ut spiritualium ad æmulationem provocentur virorum, et ab infestatione importuna dilectæ quiescant. *Adjuro vos ne exsuscitatis dilectam, donec ipsa velit*. Utile vobis est ut dilecta evigilet; sed exspectate donec ipsa velit. Ejus expectetur arbitrium, ad cujus cura vestri spectat officium. Tunc volet, cum Spiritus illam velle docuerit. Unctio Spiritus docebit illam. Adhærens enim dilecto, unus cum illo effecta est spiritus. Ideo dicere potest: *Spiritus Domini super me, eo quod unxerit me, evangelizare misit me* (Isa. LXI, 1). Ergo evangelizabit vobis, cum acceperit tempus a Spiritu. Interim bibula hauriat quod refundat uberius. Contemplationis gratia compassionem non evacuat, sed informat; et mentis excessus temperantem reddit infirmis. Denique cum dormit Adam, virilis costa in infir-

miorem mollescit sexum; et propter socialem copulam de latere viri formata est mulier, imo in sociam mulierem Adam ipse convertitur, et conformatione quadam transit in conjugem. Ideo dum evigilat charitatis vocem primam emittit, in compari sua se ipsum agnoscens: *Hoc nunc os*, inquit, *de ossibus meis, et caro de carne mea* (Gen. II, 21-23). An non tibi Paulus videtur virilem dignitatem in humiliorum sexum deflectere cum dicit se factum infirmis infirmum? (I Cor. IX, 22), Quasi spiritualis Adam Eva efficitur, dum subjectis compatitur apostolica firmitas: et sublimitas virtutis et scientiæ sobrietate quadam capacitati temperatur infirmorum. Et si mente excedit Deo, sobrius tamen fit aliis (II Cor. V, 13), Mentis excessus bonus est sopor: non superbiam inducens, sed sobrietatem docens. *Adjuro vos ne exsuscitetis dilectam, donec ipsa velit*: et si mente interim excedit Deo, iterum tamen sobria fiet. Si modo dormit, evigilabit rursus, et vana quæ reperit, cum temperamento quodam vobis refundet. Ipsa novit quando dividat prædam domesticis, et cibaria ancillis. Quomodo non miserebitur filiarum uteri sui, quæ nec ancillas præterit? Bonæ tamen filiæ ancillas se reputant, et naturalem nesciunt libertatem, dum veritatis spiritu liberatas se esse recensent. Vere enim liberæ sunt, quas liberat veritas: et ideo aliam libertatem ignorant, quæ per adoptionem liberatas se gaudent. Denique quanto magis est gratuita adoptio, tanto est abjectio devotior. Eædem ergo et ancillæ sunt, et filiæ; quia ubi major est in adoptione dignatio, ibi justior in subjectione devotio.

6. *Ne suscitatis eam, donec ipsa velit*. Ipsa novit quando dividat prædam domesticis, et cibaria ancillis. Non est de ista metuendum quod legitur: *Filia populi mei crudelis, quasi struthio in deserto* (Thren. IV, 3). Struthio pennæ speciem habet, caret tamen effectu volandi. Nescit per mentis excessum volare; propterea speciem non visitat suam, sed derelinquit in terra ova sua. Obliviscitur quod pes conculcet ea, bestia conterat. Non novit in contemplationis soporem assurgere struthio, ideo se compassionis affectu non induit. Ad commodum enim spectat filiarum in mentis excessu dormitio matris, et totum de compendio est quod spiritualis ejus somnus protrahitur. Ideo dicit: *Adjuro vos ne exsuscitetis dilectam, donec ipsa velit*. Bona adjuratio per quam et matri parcitur, et profectus quæritur filiarum. Quanto enim liberius vacat et videt, tanto uberius adolescentulas revisit. Quanto sublimius suspenditur, tanto descendit humilior, condescendit utilior. Quid vultis tempora dispensare, quæ sponsus posuit in voluntate dilectæ? *Ne exsuscitetis*, inquit, *illam, donec ipsa velit*. Tunc volet cum ab oculis ejus evolaverit visio dilecti. Lubrica est ejus presentia, et elabatur subito, *Ego*, inquit, *dilecto, et ad me conversio ejus* (Cant. VII, 10), Quid tam sanctum tentatis commercium ante tempus divellere? Beata collatio, sed brevis hora. Sufficiat illi brevis sua: quid illam

A decurtare vultis? Nihil tam exiguo imminuendum est momento. Fruatur interim libere hora fugaci. Exsuscitare eam vultis, et avellere ad vos quam Christus exsuscitat, et in se evigilare facit? Denique etsi dormit ipsa, sed cor ejus vigilat in Christo. Petrus et qui cum ipso erant in monte gravati sunt somno, et evigilantes viderunt majestatem Jesu. Bene gravati somno, in quibus humanus reprimebatur sensus. Gravabatur et reprimebatur in ipsis quod erat ex ipsis, ut ad ea quæ mundi sunt cæci et hebetes, tantum ad cognoscenda quæ Dei sunt, spiritu evigilarent excitati divino. *Evigilantes*, inquit, *viderunt majestatem* (Luc. IX, 32). Bene ergo vigilat, qui talia videt, qui videt gloriam Unigeniti a Patre; qui audit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Non licet ei dici in quo Filius Dei nondum resurrexit. *Videte*, inquit, *nemini visionem dixeritis, donec Filius hominis a mortuis resurgat* (Matth. XVII, 9). Non potest ei dici visio, in quo nondum Christus resurrexit. Denique simile dictum est Mariæ: *Noli me tangere; nondum enim ascendi ad Patrem* (Joan. XX, 17). Non licet ei dici, qui non est raptus in paradysum, in locum deliciarum, in locum de quo Petrus dixit: *Bonum est nos his esse* (Matth. XVII, 4). Bene exsuscitatur, qui in hunc cum Paulo rapitur paradysum (II Cor. XII, 4); qui ascendit cum Petro in montem, qui vel una cum Christo potest hora vigilare, quem non homo tangit, ut exsuscitet et evigilare faciat Christus. Et Petrum ipse tetigit, ideo evigilavit et vidit majestatem ejus. Denique et hæc ipsa dilecta vide qualis exurgat de sponsi amplexu. *Quæ est ista*, inquit, *quæ ascendit quasi virgula fumi* (Cant. III, 6.)

7. Sed nos jam hic ascendentem revocemus sermonem; et capitulum hoc alteri servemus principio, imo illi qui de se ipso dicit: *Ego principium, qui et loquor vobis* (Joan. VIII, 25). Qui utinam nobis sit et sermonis principium, et cordis verbum; ut quæ locuturi sumus de ipso, prior ipse loquatur in nobis. Loquere, Domine, loquere mihi, et loquere pro me. Increpa pro me filias, non Jerusalem, sed Babylonis: dic ut sedeat et taceat filia Chaldæorum. Deus bone, quantæ sunt hodie filiæ Babylonis, quæ nesciunt cantica Sion, propter quas organa nostra suspendimus! Quanti sunt filii Edom, qui nos exinaniant et exhauriunt lætitia spirituali! Compescis filias Jerusalem ab infestatione dilectæ. Utinam mihi, Domine, a filiabus parcas Babylonis. Dispar enim est, et satis molestior vexatio malignantium, quam amantium. Sed tamen nescio qua nostri temporis hujus miseria ipsi amantes facti sunt malignantes. Quanta malignatur hodie amicus in sancto? dixisse debui, inimicus; sed dixi quod magis dolet. Ipsi amici facti sunt inimici. Amici professione: inimici affectione. Specie amici: sed amicitiae virtutem diffitentes. Amicus Absalon, quia filius; sed quanta malignatus est sceleratus in sancto, filius in patre, Absalon in David? Absalon *Pax patris* dicitur. Bonum plane nomen: sed ipse nominis hujus virtutem

abnegabat. Affectavit regnum, incestavit cubile. Felix tamen David, cui inter tot filios, non nisi unus persecutor erupit. Quem mihi dabis hodie inter magistros, cui non nisi unus Absalon insidiatur? An non quasi Absalones sunt quidam, qui, sicut scriptum est, *pacem predicant, et mordent dentibus*? (Mich. III, 5.) Affectant locum patris, fœdant cubile, dum pravis susurriis socios corrumpunt: et subvertunt corda innocentium, in quibus patris spiritus suaviter quiescebat. Imitatione Absalon est, qui magistri et locum sibi arrogat, et vitæ derogat; pacem prædicat, et mordet dentibus. Malus est morsus derogatio, malus cibus de quo dicitur: *Dulce est enim in ore ejus malum, et abscondit illud sub lingua sua* (Job XX, 12). Abscondit donec evomat in tempore virus collectum. Quanta malignatur amicus in sancto? Denique quæ non videt suspicatur. *Posuerunt*, inquit, *signa sua signa, et non cognoverunt*. Ponunt quæ non inveniunt: ponunt quæ prave postea exponunt. *Signa*, inquit, *sua*. Se ipsos enim in signum ponunt, cum ex suæ pravitatis regula alios metiuntur. *Signa*, inquit: quasi dicat, Tantum signa, et non veritatem; signa non certitudinis, sed suspicionis. *Et non cognoverunt*. Non enim cognitione, sed conjectura nituntur. *Malignatur inimicus in sancto* (Psal. LXXIII, 3-5). In quo sancto? In Sancto sanctorum; in Sancto qui dicit: *Qui vos spernit, me spernit* (Luc. X, 16). Temerarium est, ut dicit Apostolus, alienum servum judicare (Rom. XIV, 4). Tu ergo quis es qui dominum tuum judices? Qui enim potestatem dijudicat, ordinationem Dei dijudicat.

8. Denique conqueritur et dicit: *Tulerunt a me homines iudicium meum* (2). Filii hominum, ut quid diligitis vanitatem, et quæritis mendacium? Vanitatem utique diligitis prælationis, et ideo quæritis in prælati vestris mendacium prævisionis. Vani enim filii hominum, mendaces in stateris (Psal. LXI, 10), mendaces in iudiciis. Et utinam pro minimo mihi sit ab humano die iudicari, dum æterni diei expecto iudicium, *Cum*, inquit, *acceperit tempus, ego iustitias iudicabo* (Psal. LXXIV, 3). Ipse justus Iudex tempus expectare se dicit, ut iustitias iudicet: et tu tibi ante tempus assumis iudicium? Pater omne iudicium dedit filio: et tu tibi quod non accepisti iudicium assumis, et hoc in patrem? Vide ne forte in eum Patrem, a quo omnis paternitas in cælis et in terris nominatur. Viperea generatio matrem suam comedit, et dente venenato doctoris vitam corrodit. Non sunt istæ filiæ Jerusalem, pacis filiæ, sed Babylonis. Quando increpabis illas, et dices: *Filiæ Babylonis, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete*? Siquidem impropria eorum qui vices tuas gerunt, in te redundant: nec est murmur eorum contra nos, sed contra Dominum. Parcite ergo a murmuratione, quæ non prodest vobis et aliis nocet. Tu, Domine, tu potius obstrue os loquentium iniqua, et ne claudas ora te canentium. Sed quid jam

(2) Vide de hoc loco in Doctr. PP. lib. contra Judic. temerar.

nunc querelis his ulterius immoror? Non id nunc gero propositi, ut nostra defleam, sed ut aliena cantem. Sufficiat paucis nostra deplorassem. Jam a lamentis revertor ad cantica, illo nobis animum præstante et os et otium, qui cohibet inquietos a sponsæ somno Christus Jesus, una cum Patre et Spiritu sancto regnans per omnia sæcula. Amen.

43 SERMO XV.

Quæ est ista quæ ascendit per desertum quasi virgula fumi ex aromatibus? (Cant. III, 6.)

1. *Quæ est ista quæ ascendit per desertum quasi virgula fumi ex aromatibus*? Videte, fratres, sicut et videtis, quam sit efficax ad incrementa gratiarum tranquillitas mentis; quales metat fructus de interna quiete Christi dilecta. Videte, inquam, qualis procedat de sponsi amplexu. Qualis ergo progreditur, a me ne quæsieritis: sponsi potius super hoc sodales consulite. Quid, si et ipsis quasi nova et insolita de secreto dilecti sinu procedit? Nova plane. Nam ipsa novitas admirationem inducit. *Quæ est ista quæ ascendit*? Attende profectum. In superioribus custodes interpellat, et de visione rogat dilecti. Hic ipsis custodibus admiranda prorumpit, et nova sub specie. Quidni nova procedat de complexu dilecti? ipse est enim qui de se dicit: *Ecce ego omnia nova facio* (Apoc. XXI, 5). Etiam quæ nova sunt, ipse renovat. Pula caminus est: aurum admove; si purum est purgatius reddit, et rutilans metallum recentem de fornace fulgorem educit. An non caminus Christus? *Ignitum*, inquit Psalmista, *eloquium tuum vehementer* (Psal. CXVIII, 140). Hoc camino decocta non potest nisi nova, et velut altera prodire creatura in Christo. Denique et ipsius dum oraret species facta est altera (Luc. IX, 29): sed tibi altera, cum oras, ejus fit species. Nam in se manens unus, innovat omnia. Altera facta est corporalis Domini species cum oraret, et voluit per hoc in mente tua orationis commendare virtutem, quod illa sit quæ te in intimis alterum faciat, et novum commutat in hominem et meditatio innovet. *Nos*, inquit Apostolus, *revelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur* (II Cor. III, 18); hoc est, in eandem quam intuemur, transformamur.

2. Forte et sponsa de speculationis arcano eam, quam intuebatur, sponsi imaginem vestita prodiit. Nova plane. Nam sodalium circa ipsam admiratio novitatem protestatur, *Quæ est ista quæ ascendit*? ac si dicat, Non est cum illa sicut heri et nudistertius. Non jam amplius circuit civitatem; non discurrit per vicos, per plateas, per vigiles. Non errabunda vagatur, sed itinere directo ascendit. *Quæ est in hac ipsa hæc tam subita novitas*? *Quæ est ista quæ ascendit*, et ascendit *per desertum*? Desertum vere et aridum et sterile reputat sæculum omne hoc per quod ascendit. Et quam ratione nobis factus deserti hujus odor, sicut odor agri pleni, et quasi ei benedixerit Dominus? Quantos trahit ad se deserti